

Nr 1241

Av fru Holmqvist och herr Svensson i Kungälv, i anledning av
Kungl. Maj:ts proposition nr 124, med förslag till lag
om ändring i ärvdabalken, m. m.

Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 124/1969 om lika arvsrätt för barn födda utom äktenskapet som för barn i legaliserade förbindelser innebär, utöver själva arvsrätten, en känsla av jämlikhet som är av stor betydelse såväl för mödrarna till dessa barn som för de utom äktenskapet födda själva. Denna känsla kan för flertalet ha avgjort större betydelse än eventuellt tillkommande arv.

Tyvärr har intresset för förslaget hittills inskränkt sig till förfrågningar i press eller hos juridisk sakkunskap från män eller hustrur till dessa som önskat göra förekommande utomäktenskapliga barn i familjen urarva och om hur detta formellt skall kunna ske. Om detta är i och för sig inget att säga. Ett förhållande som enligt vår uppfattning ej tillräckligt uppmärksammat är att införandet av principen att utomäktenskapliga barn skall äga samma arvsrätt som barn i äktenskap innebär att fäderna till dessa barn och hans släkt i arvshänseende får arva barnet om det skulle falla ifrån före fadern och ej efterlämna bröstavingar eller make.

Lika väl som deras fäder har rätt att föranstalta om dispositioner av sin efterlämnade kvarlåtenskap har de utomäktenskapliga barnen denna möjlighet, såvitt de har kännedom om sin rätta börd. Så är emellertid inte fallet alla gånger. En sådan situation kan uppkomma dels i de fall då barn adopterats enligt den äldre adoptionslagen (s. k. svag adoption), dels i de fall då modern av känsluskäl ej kunnat förmå sig att tala om barnets rätta börd, exempelvis då modern kort efter barnets födelse gift sig med en annan man än barnafadern och barnet betraktar den förre som sin biologiske fader.

Det föreligger ett stort behov av en brett upplagd upplysningsverksamhet om den föreslagna lagens rättsverkningar, och i denna bör framhållas barns absoluta rätt att få kännedom om sina rätta släktskapsförhållanden. Detta bör gälla även dem som nu är vuxna.

Barn som fötts utom äktenskap före den föreslagna lagens ikraftträdande och dess bröstavingar får arva barnets fader och dennes släktingar endast under förutsättning att annan dödsbodelägare, boutredningsman eller den som sitter i boet senast vid bouppteckningen fått kännedom om arvingen eller att anteckning om barnet före arvfallet gjorts i personakten för arvlåtaren eller annan från vilken arvingen härleder sin arvsrätt.

Först efter den 1 januari 1968 antecknas barn födda utom äktenskapet på faderns personakt.

För barn utom äktenskap födda före den 1 januari 1918 infördes inte någon anteckning vid faderns namn i församlingsboken. Därefter gällde att barnet skulle antecknas vid faderns namn i församlingsboken, men anteckningen togs i allmänhet inte in i faderns flyttningsbetyg och kom sålunda inte att följa med vid flyttning till annan församling. Mellan åren 1947 och 1967 antecknades i personakt för man inte andra barn till honom än eventuella trolovningsbarn och barn med arvsrättsförklaring.

Dessa brister i folkbokföringen innebär att utomäktenskapliga barn icke kommer att kunna tillgodogöra sig rätten till arv efter fadern om icke dödsfallet uppmärksammas i tid före bouppteckningen eller barnet har föranstaltat om att anteckning gjorts i hans personakt.

För ett utomäktenskapligt barn är alltså rätten till arv inte självskriven enligt det föreliggande förslaget men däremot arvsrätt från barnet till fadern och hans släkt i förekommande fall. Det vore i hög grad orättvist om verkningarna av det föreliggande förslaget inte skulle ge den likställighet som är avsedd med lagen på grund av brist på upplysning om de mått och steg som en utom äktenskapet född måste vidtaga för att lagen skall bli gällande, alltså att genom anmälan få faderns personakt kompletterad med anteckning om barnet.

Olika former för information bör övervägas. Enklast och mest rationellt vore att via folkbokföringen meddela alla utom äktenskap födda lagens innebörd och ikraftträdande, men då kommer även sådana personer att meddelas där arvsrätt inte blir aktuell på grund av ikraftträdandsbestämmelser o. d. Upplysning är direkt olämplig i sådana fall då vuxna personer ej äger kännedom om sina rätta släktskapsförhållanden.

I första hand bör upplysning ges i massmedia om hur vuxna utomäktenskapligt födda skall förfara för att tillvarata sin nyvunna rätt. Även andra former för hur en kontinuerlig upplysning skall ske bör övervägas.

För barn som har barnavårdsman förordnad kan det vara lämpligt att barnavårdsman ges instruktioner om att för barnets räkning avge anmälan om anteckning i personakt i de fall där faderskapet fastställts före 1 januari 1968.

Med hänvisning till ovanstående hemställas,

att riksdagen anhåller att Kungl. Maj:t

dels vidtar åtgärder för att meddela vuxna utomäktenskapligt födda upplysning om hur de skall förfara för att tillvarata sin rätt enligt den nya lagstiftningen om vidgad arvsrätt för utomäktenskapliga barn,

dels överväger huruvida barnavårdsman bör åläggas att bevaka underårigs rätt i här ifrågavarande avseende.

Stockholm den 28 oktober 1969

Mary Holmqvist (s)

Evert Svensson (s)

i Kungälv